

Kvaliteta povezana s kompetencijama djelatnika

Stig Lund

Stručno usavršavanje i optimalni uvjeti rada odgajatelja preduvjeti su kvalitetnog odgoja i obrazovanja.

Članak 8 dokumenta vezanog uz prosvjetnu politiku časopisa Djeca u Europi, 'Načela politike o maloj djeci i njihovim ustanovama: razvijanje politike pristupa', 2008.

Vrednovanje rada: rad s djecom od 0 do 6 je profesija i treba je izjednačiti s učiteljskom profesijom.

'Naša predodžba ustanova za djecu rane dobi pretpostavlja profesionalca koji je kvalificiran da na pedagoški način radi s djecom od 0 do 6 godina i da radi ne samo s djecom, već i s njihovim obiteljima i širom zajednicom. Ovo je složen, zahtjevan i važan posao. Svi profesionalci trebali bi posjedovati određene zajedničke kompetencije: kritičko mišljenje, kontekstualno procjenjivanje, sposobnost rada s pojedincima i grupama, mogućnost prelaska iz sustava u sustav i slušanja, komuniciranja i rada na demokratski način. Svi profesionalci bi također trebali biti po plaći i drugim uvjetima zapošljavanja ravnopravni s učiteljima iz obveznog školskog sustava, uz uvažavanje razine pojedinačne kvalifikacije i kontinuiranog profesionalnog razvoja (cjeloživotno obrazovanje).'

Karakteristično je da svaka europska debata o obrazovanju i neformalnom obrazovanju odgajatelja pokreće raspravu o ciljevima, sadržajima i pitanjima dostupnosti ustanova maloj djeci. U stvari, prilično je razumno sadržaj edukacije djelatnika dovesti u vezu sa sadržajem edukativnih aktivnosti u ustanovama za djecu. S druge strane, u mnogim europskim zemljama se u tome odražava temeljno pitanje o pedagoškim aktivnostima s djecom rane i predškolske dobi kao nečemu inferiornom po statusu u odnosu na poučavanje djece u osnovnoj školi.

Međutim, izgleda da nastaje preokret u percepciji profesije odgajatelja diljem Europe zato što se fokus pomiče s čuvanja djece zaposlenih roditelja na odgoj, obrazovanje i dobrobit naših najmlađih stanovnika. Povećavaju se očekivanja od znanja i stručnosti djelatnika u ustanovama i pokreću

debate o kompetencijama struke. To u isto vrijeme znači da za struku postaje moguće pokrenuti pitanja o radnim uvjetima potrebnim za izvršavanje radnih zadataka. Da rad s djecom nije sveden na njihovo puko čuvanje, već na zadatak od društvene vrijednosti, da je to investicija u zajedničku budućnost, univerzalno pravo svakog djeteta na dobrobit, razvoj i učenje – zadatak koji izvršavaju visokokvalificirani djelatnici u sjajnim radnim uvjetima.

Premda se u deklaraciji o visokoj kvaliteti ustanova ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja – uključujući dostupne usluge koje si roditelji svakog djeteta mogu priuštiti – radi o kvalifikacijama djelatnika i uvjetima u kojima mogu raditi svoj posao, još uvijek postoje velike razlike diljem Europe u tome kakvo su obrazovanje, uvjeti i sl. ponuđeni praktičarima.

Mreža ustanova za skrb o djeci u Europi predložila je 1996. četrdeset ciljeva kvalitete koje treba ostvariti tijekom deset godina, između ostalog da 60% odgajatelja treba postići više obrazovanje, plaću usporedivu s učiteljskom u osnovnoj školi, pravo na obuku u ustanovi, 10% radnog vremena rezerviranog za pripreme i sl., omjer odrasli-dijete koji će odgajateljima ostaviti dovoljno vremena za svako dijete i osnovno pravo za sindikalno udruživanje.

Podaci uzeti iz OECD-ovog Poglada na obrazovanje i iz Eurypedije Europske unije pokazuju da su zemlje još uvijek daleko od ostvarenja ovih ciljeva – posebno kad se radi o ustanovama za djecu od 0 do 3 godine, gdje su djelatnici nižeg obrazovnog statusa nego oni koji rade s djecom od 3 do 6 godina.

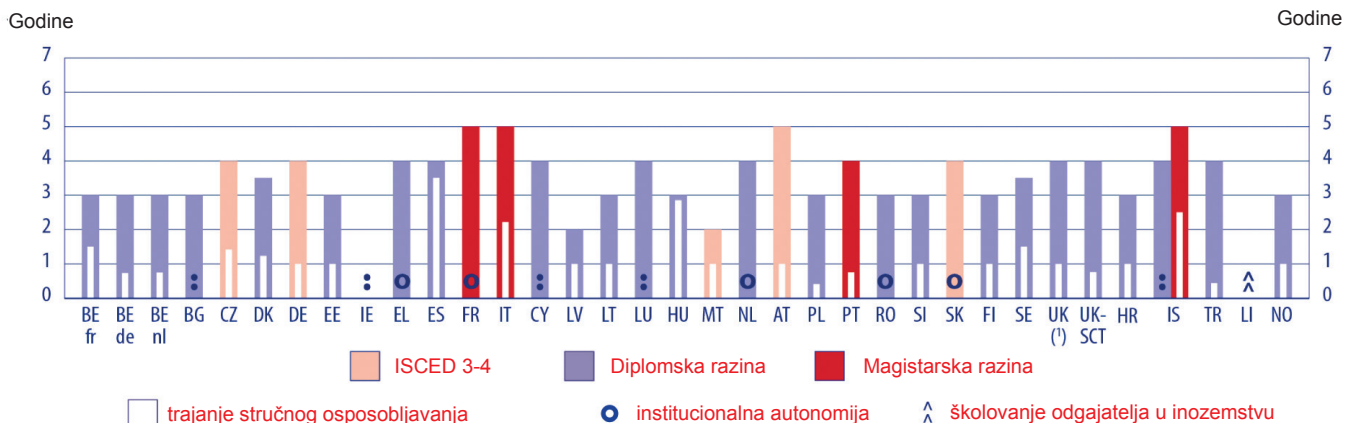
Čak je problematičnija činjenica da ISCED 0 klasifikacija sve do 2013. nije uključivala djecu mlađu od 3 godine. Mnogo više podataka o ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja odnosi se na djecu od 3 do 6 godina.

Promotrimo li trenutne podatke, vidimo da su djelatnici koji rade s djecom od 0 do 3 godine manje obrazovani i ne rade u tako dobrim radnim uvjetima – npr. radno vrijeme – kao djelatnici koji rade s djecom od 3 do 6 godina koji i sami rade u lošijim radnim uvjetima nego učitelji u osnovnoj školi, osim u nekim zemljama u kojima ista kategorija zaposlenika radi u predškolskom i osnovnoškolskom sektoru.¹

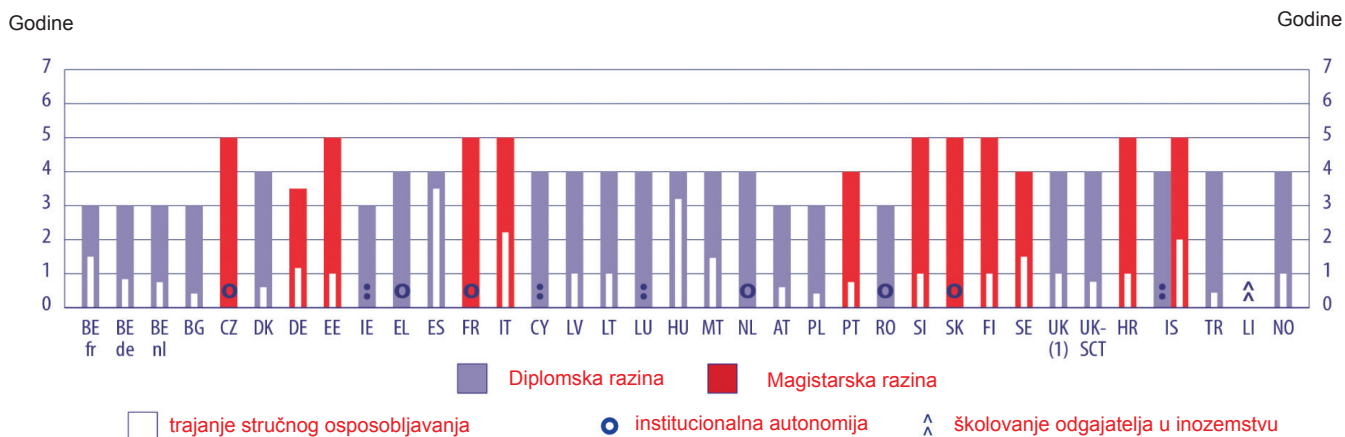
Postoji potreba za prikupljanjem više podataka kako bi se dokumentirale prioritete

Trajanje naobrazbe odgajatelja i učitelja:²

Dijagram 1: Razina i minimalno trajanje osnovne naobrazbe odgajatelja u vrtićima i učitelja u osnovnim školama

Dijagram 2: Minimalni prosjek vremena kojeg provode u stručnom osposobljavanju

AMELIA, 5 godina

Živim u Kopenhagenu s roditeljima i mlađim bratom. Volim crtati, rezati i lijepiti.

LIN, 3 godine

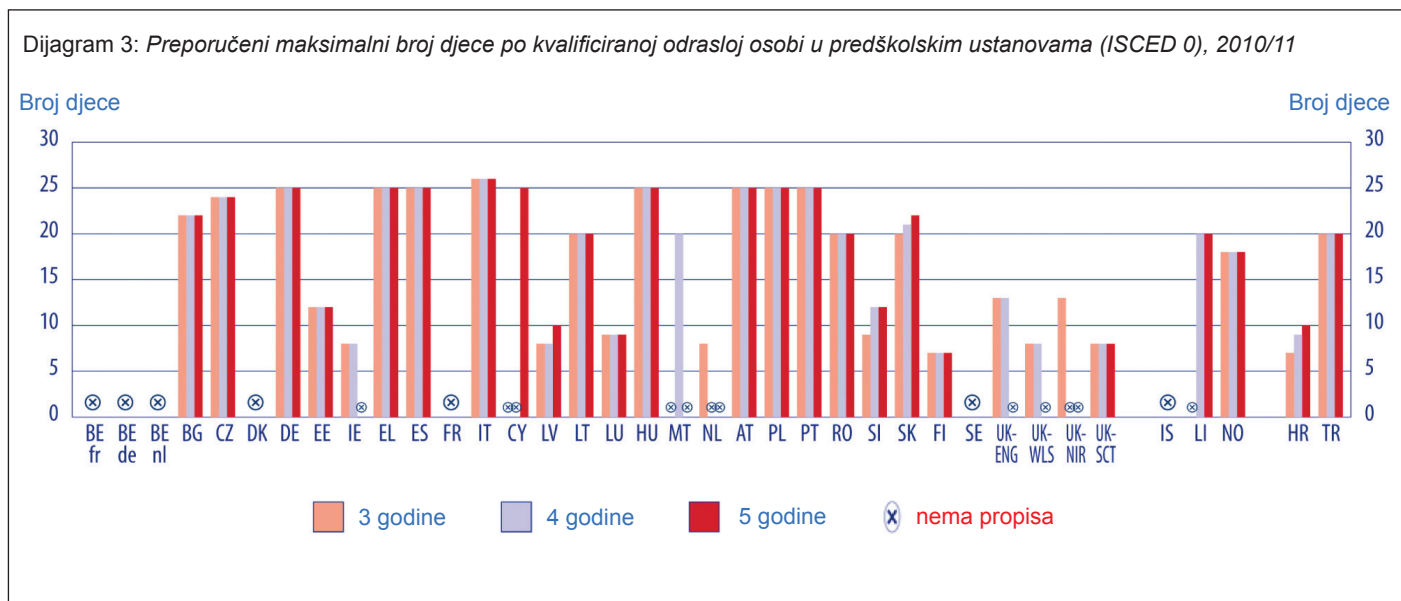
Rođena sam u Firenci. Moja mama je Kineskinja, a tata je Talijan. Volim šarati bojama.

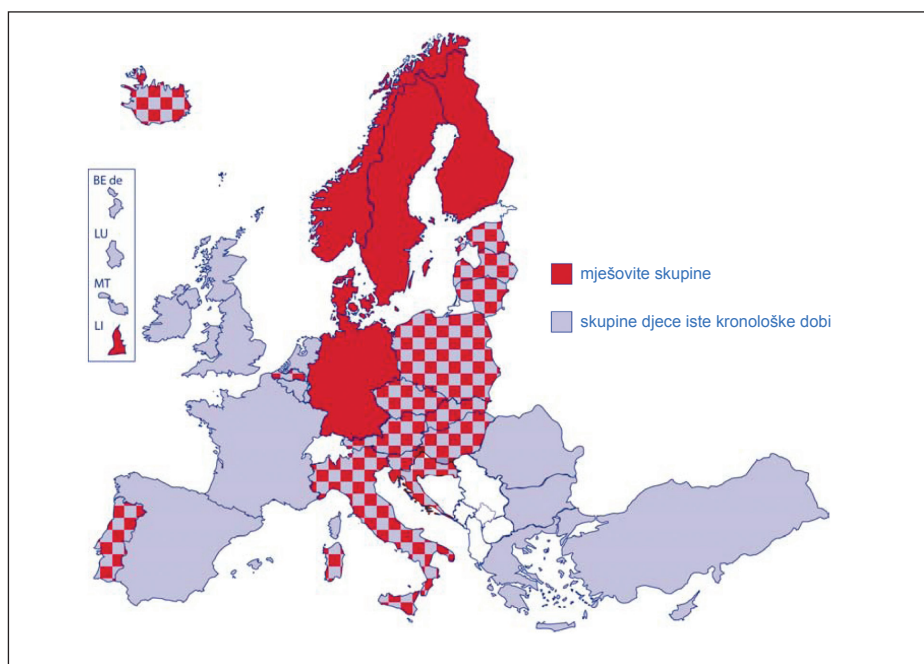
MIA, 4 godine

Ja sam Talijanka i živim u Portu. Volim se igrati školjkama i letećim zmajevima.

Broj djece prema kvalificiranoj odrasloj osobi u predškolskim ustanovama:³

Obično možete vidjeti vezu između predškolskog i školskog obrazovanja i kroz način na koji su djeca raspoređena u grupe:⁴

Kratice zemalja uz dijagrame

- EU/EU-27 Europska Unija
- PL Poljska
- BE Belgija
- PT Portugal
- BE fr Belgija – francusko govorno područje
- RO Rumunjska
- BE de Belgija – njemačko govorno područje
- SI Slovenija
- BE nl Belgija – flamansko govorno područje
- SK Slovačka
- BG Bugarska
- FI Finska
- CZ Češka Republika
- SE Švedska
- DK Danska
- UK Ujedinjeno Kraljevstvo
- DE Njemačka
- UK - ENG Engleska
- UK - WLS Vels
- IE Irska
- UK-NIR Sjeverna Irska
- EL Grčka
- UK - SCT Škotska
- ES Španjolska
- FR Francuska
- HR Hrvatska
- IT Italija
- CY Cipar
- IS Island
- LV Latvija
- TR Turska
- LT Litva
- LU Luksemburg
- EFTA Europska asocijacija za slobodnu trgovinu
- HU Mađarska
- MT Malta
- LI Lihtenštajn
- NL Nizozemska
- NO Norveška
- AT Austrija
- CH Švicarska

kompetencije i radni uvjeti djelatnika. Pa ipak promjene kao da se događaju: Mreža EU za informiranje o obrazovanju – Eurydice – u proljeće 2014. objavila je opsežan pregled podataka o djelatnicima u ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. OECD je u Starting Strong izvješću objavio preporuke za pitanja kvalitete, uključujući aspekt djelatnika.⁵ Za ILO (Međunarodna organizacija rada) se očekuje da će, kao vodič na globalnoj razini, donijeti preporuke o pitanjima djelatnika i njihovim pravima. Nacrt preporuka – Početak prava: Odgoj i obrazovanje u ranom djetinjstvu i odgajatelji – također daje prvenstvo pravu djelatnika na socijalni dijalog u pregovaranju o uvjetima rada.⁶

Tematska radna grupa EU kao jedan od zadataka ima odrediti važnost djelatnika za kvalitetu ustanova ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja te će objaviti izvješće koje bi zemlje članice trebalo potaknuti na djelovanje. Nadajmo se da će se na ovaj način ukazati na povećanje kompetencija djelatnika i, drugo, unaprijediti mogućnosti u kojima će djelatnici ostvariti svoje zadaće u uvjetima boljeg brojčanog omjera odrasli-dijete.

Radna grupa radi na zaključcima CoRe izvješća (CoRe report)⁷ iz 2011. godine u kojem se analiziralo obrazovanje i kompetencije profila djelatnika diljem Europe te je napomenuto da su dio djelatnika

u predškolskim ustanovama asistenti koji nisu osposobljeni za posao koji rade. U CoRe izvješću se preporučuje da se, kad se donose odluke o načinu unapređenja znanja i kompetencija sustava, asistenti trebaju uključiti u edukacije tako da kompetencije cijelog sustava ustanova ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja budu u fokusu, a ne samo pojedinačni djelatnik. S druge strane imate primjer nedvosmislenog pristupa toj problematici u zemljama poput Hrvatske i Italije, gdje u ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja rade isključivo kvalificirani djelatnici.

ETUCE (European Trade Union Committee for Education) je organizacija za članove strukovnih sindikata koji su predstavnici i djelatnika u ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. 2012. godine je Generalna skupština ETUCE usvojila politički dokument o ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju u kojem se ponavlja da je kvalifikacija djelatnika najvažniji element za postizanje visokih standarda odgoja i obrazovanja. ETUCE želi da odgajatelji u predškolskim ustanovama imaju diplomsku razinu obrazovanja i jednaku plaću i radne uvjete kao drugi odgajatelji i učitelji. Tako će se unaprijediti status profesije i privući muškarce na studij. Navodi se i kako će autonomija, neprestani profesionalni razvoj, interna evaluacija i dobar omjer broja djece po jednom odgajatelju učiniti poziv odgajatelja mnogo privlačnijim.⁸

Predstojeći dokument Eurofunda – Procjena ustanova i službi za djecu u Europi (*Assessing childcare services in Europe*) – bavi se pitanjima djelatnika i ponovno kroz postojeća

istraživanja potvrđuje da je najvažniji faktor kvalitete ustanova ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja temeljen na obrazovanju djelatnika i omjeru broja djece po jednoj odrasloj osobi. To će se pokušati izmjeriti kroz istraživanje s fokusom na situaciju u Austriji, Njemačkoj, Irskoj, Nizozemskoj i Španjolskoj. Dokument Eurofunda čini referencu za istraživanje u SAD-u, Nizozemskoj i Švedskoj ukazujući da je ishod dječjeg razvoja i učenja unaprijeđen kad su odgajatelji usmjereni na manji broj djece. Rezultati su bolji kad je brojčani odnos 1 do 3 bebe (6-15 mjeseci), 1 do 4 tek prohodala djeteta (2 godine) i 1 do 7 djece (3 godine) po jednoj odrasloj osobi. Nema puno podataka o odnosu između omjera i veličine grupe, ali se čini da omjer ima veći utjecaj na kvalitetu nego veličina grupe. Do sada smo imali malo saznanja o usporedbi ovih podataka s visinom plaće i uvjetima rada. Predstojeće istraživanje moglo bi otkriti neke podatke o ovim pitanjima.

Dosadašnja saznanja govore da bi, kad europski političari govore o ulaganju u djecu kao vidu ulaganja u budućnost, tome trebalo dodati da ova politika zahtijeva prije svega ulaganje u obrazovanje djelatnika, ravnatelja i rukovoditelja predškolskih ustanova – razina kompetencija formalnog obrazovanja, uvođenje novina i sl. Gotovo automatski to će značiti viši status, bolje plaće i uvjete rada. Poboljšat će se profesionalni identitet i kroz organiziranje djelatnika u sindikalni pokret stvoriti snažna platforma na zajedničkom stručnom jedinstvu. Privući će struci mlade ljude, a postojeće djelatnike zadržati na poslu.

Drugi element koji se čini središnjim za budućnost struke jest brojčani omjer djece i djelatnika. Omjer treba biti sigurnih 3 djelatnika na 10 djece u dobi od 0 do 3 godine i 3 djelatnika na broj do 20 djece u dobi od 3 godine i starije kako bi se osiguralo neophodno vrijeme u kojem će djelatnik osigurati sveobuhvatnu i holističku dobrobit, učenje i razvoj djece. Ovo bi trebao biti temelj stručnih osposobljavanja s ciljem podrške svakom djetetu da u ovom trenutku i na ovom mjestu živi dobar život bez obzira na socijalno, ekonomsko, etničko i sl. porijeklo. Na ovaj način bi se svakom djetetu u isto vrijeme osigurao dobar početak za stvaranje budućnosti.

Reference

- 1 http://eacea.ec.europa.eu/education%20/Eurydice/documents/key_data_series/151EN.pdf - stranice 74-76
- 2 http://eacea.ec.europa.eu/education%20/Eurydice/documents/key_data_series/151EN.pdf - stranica 26
- 3 http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/key_data_series/134EN.pdf - stranica 152
- 4 http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/key_data_series/134EN.pdf - stranica 151
- 5 <http://www.oecd.org/education/school/earlychildhoodeducationandcare.htm>
- 6 http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_dialogue/---sector/documents/meetingdocument/wcms_171717.pdf
- 7 <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED534599.pdf>
- 8 http://etuce.homestead.com/Policies/ETUCE_Policy_Paper_on_ECE_EN.pdf

Stig Lund, viši savjetnik u BUPL (Sindikat danskih učitelja i odgajatelja), Danska. sgl@bupl.dk

POLINA, 7 godina

Rođena sam u Grčkoj. Moj tata je iz Nigerije, a mama iz Ukrajine. Volim svirati klavir, ići u zabavni park i igrati se s prijateljima.

LUCA, 3 godine

GIOVANNI, 6 godina

Naša mama je Talijanka, tata je Englez. Živimo u Briselu. Već smo vješti putnici, volimo talijansku hranu, ali obožavamo pomfrit i vafle.